

ÖSTERÅKERS HEMBYGDS- OCH FORNMINNESFÖRENING

Verksamhetsberättelse för 2022

Föreningen

Österåkers hembygds- och fornminnesförening har till ändamål att väcka och bevara intresset för hembygdens skönhetsvärden, att skydda dess natur och kultur samt verka för att bygdens minnesmärken och övriga kulturvärden bevaras. Föreningen hade vid verksamhetsårets slut 815 medlemmar.

Medlemsmöten

Årsmötet

Kallelse till årsmötet skickades ut i mitten av mars och mötet hölls den 24 april. Antalet deltagare var 33.

Höstmötet

Höstmötet genomfördes söndagen den 13 november 2022, med 32 närvarande medlemmar.

Styrelsen

Styrelsens sammansättning

Ordförande: Bo Hedenstedt, Ledamöter: Lars Valentin, Björn Pålhammar, Marie-Louise Brännfors, Sonja Almsätter, Michael Bågstad, Birgitta Svensson. Två ledamöter har avgått under 2022.

Styrelsemöten

Styrelsen har under året haft 10 protokollförda möten.

Ekonomi

Föreningens ekonomi redovisas i bifogade resultat- och balansräkning. Ingen höjning av medlemsavgifterna genomfördes under 2022.

Verksamhet

Arbetsgrupper

Merparten av arbetet i föreningen bedrivs i arbetsgrupper och som projekt. Här följer rapporter från aktiva arbetsgrupper.

Vem vet mest om Österåker

Efter "pandemi-stoppet" blev det lite av en rivstart i vår grupp. Vi har dock under hela uppehållet hållit kontakt med varandra i VVM-gruppen på olika sätt.

- Under 2022 har vi haft 8 protokollförda möten kl. 10-11, första måndagen i månaden. Ett månadsmöte på Tingshuset, ett i Fattigstugan och de andra mötena i Vita huset,
- Alla kommunala skolor och friskolor fick en inbjudan att delta i VVM, men endast tre skolor, Åkerstorpsskolan, Sjökarbyskolan och Akers friskola ville delta. Det innebar totalt fem klasser.
- I slutet av april gick en inbjudan ut till de klasser som anmält intresse, via "veckans hembrev", att delta i familjedagen i början av maj, en rundtur med guidade visningar.
- Vi genomförde rundturen söndagen 8/5 med ett 25-tal bilekipage. Till sin hjälp fick varje bil en karta med adressuppgifter, lämpliga att mata in i GPS-systemet. De åkte runt till åtta olika ställen, där guider från ÖHF berättade mer om platsen.
- Efter kvaltävling 11/5 utsågs 3 finalister från Sjökarbyskolan, Akers friskola och Åkerstorpsskolan.
- Den 18/5 hade vi en jämn final i fullmäktigesalen i Alceahuset, där Sjökarbyskolan vann.

Handwritten signatures and initials in blue ink, including names like "Bo H.", "Marie-Louise Brännfors", "Sonja Almsätter", "Michael Bågstad", and "Birgitta Svensson".

- Enligt läroplanen ska åk 3 upptäcka och läsa om hembygden. Det finns ett skolansvar. På ÖHF:s hemsida, milstolpen.org, finns ett färdigt material, som vuxit fram, under de mer än tio år, som VVM-gruppen varit igång. Det är 5 färdiga lektioner med olika fokus. (Byggnader, Livet förr, Industrier, Åkers kanal och Försvar). Allt färdigt med texter och bilder. Dessutom tips/ möjlighet att titta på Roger Perssons filmer.
- Veckan för midsommar träffade Irma Hägerstedt och Lars Valentin Maria Filipsson, ansvarig i kommunen för rektorsgruppen. Dels berättade vi om vårt material, som är färdigt att använda i klassrummet, dels om möjligheter till studiebesök/promenader med guide från ÖHF. En vecka senare fick vi svar: Det var självklart att skolorna skulle ta del av det som fanns på ÖHF:s hemsida/VVM.
- Vi har fått hjälp med mail-adresser till åk3 aktuella lärare. Vi har också fått hjälp med få ut ett rekryteringsbrev till nypensionerade lärare, med uppmaning att ansluta sig till VVM-gruppen.
- Vid uppstartsmöte i september blev det diskussion kring frågan: Klarar VVM-gruppen av det här?
- Till nästa månadsmöte kom tre nya intresserade deltagare till VVM-gruppen, varav två blev kvar.

Vi gjorde ett försök med att kombinera introduktionslektionen med vandring längs Åkers kanal. Efter kanalvandring från Lillbron upp till Vita huset höll vi en lektion där eleverna avslutningsvis fick titta in i båtsmansmuséet. Vi valde att testa detta med elever från Röllingbyskolan, på gångavstånd från Åkers kanal. Utvärderingen med klasslärarna/fritidspersonal visade, att de var nöjda och att det varit intressant. Vi genomförde samma koncept med Åkerstorps skolan, också med positiv respons från medföljande personal.

Senare i november var VVM-gruppen inbjuden till Solnas final. Två från gruppen åkte iväg och det var spännande och inspirerande att uppleva hur en annan hembygdsförening arbetade. Det var en folkfest för eleverna och deras anhöriga, blandat med bilder och musik från musikskolan.

Irma Hägerstedt, projektledare VVM

Torpgruppen

Medlemmar: Mai-Britt Andersson, Sven Jönsson, Anna-Mi Wendel och Carl-Göran Backgård

Anna-Mi som är den senast tillkomna medlemmen har förstärkt gruppen genom sin kunskap om bl a databehandling, textframställning och kartor. Hon har varit starkt bidragande till att man numera kan nå information om de flesta dagsverkstorp, som gruppen har dokumenterat, via den interaktiva kartan på föreningens webbsidor. Dessutom når man tidigare dokumenterade båtsmans- och dragontorp på samma vis.

Dokumentation på "gamla" viset (på papper) för åtta dagsverkstorp har färdigställts i en nionde pärm som finns i föreningens bibliotek och som också levererats i två exemplar till Österåkers bibliotek.

Gruppen genomförde den 14 maj en torpvandring till Skjutsbacken, Källbacka, Gillmyrs kvarn, Hagalund under Åby och Grindtorp. Tyvärr kom bara ett fåtal deltagare, vilket vi tillskriver brist på marknadsföring och dåligt väder.

Påföljande lördag, den 21 maj, gjorde gruppen en båttur, först till Timrarö där vi träffade syskonen Mimmi och Kenneth Engestang och fick god information om torpets historia, och sedan till Fermsholmen, där familjen Asplund i förväg gett OK för oss att gå runt och titta. Vi enades där om teorin att den gamla lagården var platsen för det torp som en gång funnits på ön. Båten tillhandahölls av Björn Larsson, Carl-Görans måg, som också deltog som förare.

För att om möjligt starta ett samarbete med andra hembygdsföreningar inom kommunen vad gäller torpinventering tillskrevs dessa i september. Tyvärr gav det inget resultat. Vi har dock knutit kontakt med Lennart Lenke som forskat mycket om Östra Ryd, även om dagsverkstorp.

Gruppen har under året träffats och arbetat 14 gånger i Vita huset.

Carl-Göran Backgård

Handwritten signatures and initials:
 L.V.
 R.P.
 J.S.
 P.S.
 G.
 K.M.
 M.B.

Webbplatsen

ÖHF:s webbplats sköts av webmaster, Lars Valentin

Under året har webbplatsen www.milstolpen.org skötts löpande där nyheter lagts ut (och tagits bort) efter aktualitet.

Webbplatsen drivs som undersida till hembygd.se, Sveriges Hembygdsförbunds webbmaskineri där vi har adressen www.hembygd.se/osteraker. Adressen milstolpen.org används av hävd och pekars alltså tekniskt över till nyss nämnda adress.

Byggnadsvårdsgruppen

Gruppen består av Lennart, Janne E, Britt-Marie, Christian, Ann-Kristin, Lasse, Ingemar, Janne O, Stefan, Eddy och Björn.

Vita Huset:

- Uppsättning av vattenavisare på undre liggande fasadstock.
- Kontroll av fukt i "torpargrunden".
- Påbörjad målning av fönsterluckor.
- Isolering av värmeledningar under huset.
- Kontroll och rengöring av värmepumpar.
- "Grundstädning" av huset.
- Kontroll av utrymningsvägar.
- Igensättning "rätthål" under diskbänk.
- Kontroll av vattenavrinning / rengöring stuprör och hängrännor.
- Reparation av skadat tak och hängränna p.g.a. "krockskada"

Verkstaden:

- Värmeisolering av dörr.
- Installering av kraftigt låsbom.

Berggrenstorpet:

Översyn av skadat taktegel pga. nedfallna kraftiga grenar. (Till kommunens förvaltning har framförts att trädet bör sågas ned).

Mobergstorpet:

Reparerat skadat tak på förrådet (brännugnsverkstan)

Båtmansmuséet:

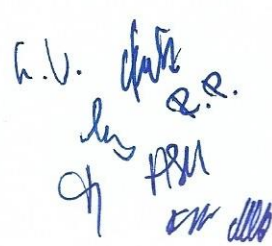
Golvet lagat. Storrengöring. Museet åter öppnat efter reparationsarbete.
Uppsättning av vattenavvisare på underliggande fasadstock.

Övrigt:

Behjälplig vid Valborgs- och midsommarfirandet.
Valborg: Uppmontering av brasan, tändning och bevakning. Midsommar: Resning av stång och arbete med utemöbler.

Stenhagen, Museet/fattighuset:

Div. underhåll samt installering av innerdörrar.
Öppethållande för besökare första söndagen i varje månad. (Dock ej juli och augusti p.g.a. personalbrist, utställningsgrupp saknas).
Reparation/återuppbyggnaden av Tant Klaras förråd klart, tack vare sponsring från TUNA-borgen.
Bikupan iordningställd och inflyttningsklar (mycket surr här).
Nyttillverkad grind uppsatt.
Tant Klaras stuga är färdigmöblerad.

 h.v. R.P.
P.S.M.
dla

Runda fönstret klart.

Stenhagens Affär:

Div underhåll.

Utställningar under jul, påsk och midsommar.

Övrigt:

Utrymning av Smedbyladan och återlämning av "lokalen" till ägaren. Vi försökte ge bort våra jordbruksredskap till andra föreningar och det vi kunde bevara "föstes" in i Tiondeladan, som nu är överfullt av saker som måste sorteras under 2023. (Allt detta beror på att vi blev av med jordbruksmuseet som vi hade i Smedby).
Slyröjning i "Stenhagsparken".

Fornminnesgruppen:

Vi försöker hålla bort sly och fallna småträd från "graven på Norrö".

Fornminnesgruppen är en "vilande" grupp, tills några vill aktivera denna.

För Bygggruppen och vilande Fornminnesgruppen: Björn Pålhammar.

Arkivgruppen

Arkivgruppen består av följande fem medlemmar: Harriet Kvist, Carl-Göran Backgård, Annika Hölcke, Catharina Böhlin och Lars Valentin (sammankallande)

Gruppen har arbetat med att inventera, kategorisera, ordna och förteckna föreningens arkiv. Materialet består av protokoll, verksamhetsberättelser, ekonomiskt underlag som bokföring och verifikationer, medlemsmatriklar och korrespondens. Till detta kommer tryckta alster som kalender, årsböcker, medlemstidning m.m. En del av det vi inventerar tillhör inte ÖHF, d.v.s. föreningen är inte arkivbildare för materialet. Vi har därför kontakt med Österåkers kommunarkivarie som hjälper oss hitta rätt mottagare/arkiv.

Under 2022 har vi träffats 13 gånger, 1-2 timmar, i föreningens arkiv i källaren under Österåkers Gymnasium. Vi har också gjort ett studiebesök hos Upplands-Väsby Hembygdsförening och där träffat Arkivföreningen i Upplands-Väsby och utbytt erfarenheter.

Under året har vi färdigställt register för alla föreningshandlingar och sorterat och förpackat dem i arkivboxar, inköpta hos FSL, Föreningsarkiven i Stockholms Län. Vi har påbörjat indexeringsarbetet av arkivhandlingar som inlämnats av Carl Mossberg, Evert Löf, CG Backgård, Jörgen Thulstrup m.fl.

Lars Valentin

Evenemangsgruppen

Januari: Covidstängt

Februari: Olika kontakter med tex. Österåkers kommun.

Mars: 10 mars Hembygdskväll Vita huset Ekbacken, Dag Unevik föreläste.

April: 30 april, Valborgsmässoaftonsfirande i Ekbacken. Åkersberga kammarkör sjöng in våren och Linda Rapp vårtalade. Efter det tändes elden och servering och lotteri genomfördes av ÖHF:s personal.

Maj: Inga direkta aktiviteter utöver museerna som hölls öppna i sedvanlig ordning.

Juni: 6 Sveriges Nationaldag. Servering och öppet hus i Vita huset. Festligheter på dansbanan för till kommunen nyanlända nysvenskar.

23 juni, Förberedelser i Ekbacken inför Midsommaraftonsfirande. Kommunanställda och personal från ÖHF jobbade med detta. P4 radion var på plats och informerade om förberedelsearbetet.

24 juni, Midsommarafon firades med start kl 1300. Utöver dans och sång höll ÖHF:s medlemmar igång serveringen i Vita Huset.

Handwritten signatures and initials in blue ink:
 - A large signature on the left.
 - "Lars Valentin" written vertically.
 - "H. U." written vertically.
 - "M" written vertically.
 - "R. A." written vertically.
 - "H. U." written vertically.

Juli: Skolmuseet höll öppet varannan söndag.

10 aug, Kulleteatern agerade i Vita Huset.

20 aug, Biskopstuna, invigning av ny utställning som Österåkers kommun tillsammans med ÖHF:s medlemmar genomförde i flödande regn men glada anleten.

24 aug, Seniorernas dag i Ekbacken, ansvarig var Österåkers kommun där ÖHF och ett antal föreningar medverkade.

28 aug, Kanalens dag i Ekbacken där ÖHF.S medlemmar stod för serveringen i Vita Huset.

September – december: ÖHF:s museer höll öppet som vanligt för allmänheten.

Bo Hedenstedt

Brevduvorna

Varje år gör vi i hembygdsföreningen fyra utskick till våra medlemmar. Det rör sig om kallelse till års- och höstmöte och därefter protokoll från de mötena, faktura för medlemsavgiften i slutet av året. Stående inslag i varje utskick är "Milstolpen", en sammanställning av vad som kan vara aktuellt för tillfället. Kryptot, med bilder från Åkersberga, är ett alltid lika uppskattat inslag i försändelsen. Det ser vi inte minst på antalet inskickade kryptosvar.

Varje utskick omfattar ca 670 försändelser. Med stigande portokostnader är vi så glada och tacksamma att vi har våra Brevduvor, ett antal aktiva och promenadglada medlemmar som delar ut försändelser inom sitt närområde. Brevduvorna delar ut drygt hälften av alla försändelser! Dessutom kommer de som har tid och möjlighet in och hjälper till med att kuvertera vid varje utskickstillfälle. Vi träffas i Vita huset och jobbar och pratar och fikar efteråt.

Vi skickar ett stort och varmt tack till våra Brevduvor!

Sonja Almsätter

Fotogruppen

Fotogruppen består f.n. enbart av fotoarkiv-ansvarige Lars Valentin

Arbetet med fotoarkivet har varit minst sagt blygsamt, främst p.g.a. resursbrist.

Jag har samlat namn på intresserade framtida arbetsgruppsmedlemmar, men vi har ännu inte formerat någon egentlig grupp.

Det enda arbete som utförts är digitalisering (skanning) av två diabilslådor.

Arbetet utfördes av Pekka Luostarinen.

Lars Valentin

Remissinstansgruppen

En viktig uppgift för hembygdsrörelsen är att aktivt delta i de samhällsprocesser som påverkar vår nuvarande kulturmiljö och vårt historiska arv. ÖHF har en lång tradition av att engagera sig i samhällsutvecklingen, främst gällande kommunens planering av nya områden och omändringar av äldre där vi, som en gentemot kommunen självständig röst, vill vara med och påverka så att kulturhistoriskt intressanta fenomen av olika slag bevaras. Vi vill även ge röst åt andra aspekter vid kommunala detaljplaneringar, till fromma för en levande bygdehistoria.

ÖHF har genom åren varit synnerligen aktiv och författat många viktiga inlägg och varit i dialog med de styrande i kommunen på olika sätt. Föreningen har haft många mycket kunniga och insatta medarbetare till sitt förfogande vars arbeten och alster det går att ta del av i äldre nummer av Milstolpen.

I Roslagenrummet på Österåkers bibliotek i Åkersberga finns ett utskrivet register och dito tidskrifter att söka och läsa i. Sök annars i registret för Milstolpen på vår hemsida, under Skrifter, och beställ hem egna nummer från föreningen. För att läsa remissvar från ÖHF se listan på Remissinstansgruppens webbsida hos ÖHF; för att ta del av de äldre skrivelserna hänvisas därefter till kommunens hemsida eller till att beställas hos kommunen.

Handwritten signatures and initials:
 [Signature] M.L.V. [Signature] P.P. [Signature] [Initials]

2022 omstartade ÖHF:s remisshantering genom att bilda Remissinstansgruppen med än så länge enbart undertecknad som medlem. Undertecknad satte 2022 upp ovan nämnda webbsida för gruppen samt svarade på en remiss för föreningens räkning.

Arbetsgruppen välkomnar alla intresserade att skicka in synpunkter på framtida kommunala ärenden som är ute på remiss. Som medlem i ÖHF är du också välkommen att delta i själva arbetet med att skriva svar på kommunens utskickade planeringar. ÖHF:s Remissinstansgrupp fokuserar främst på i vad mån kommunala framtidsplaner berör kulturhistoriska värden.

Kontaktperson: Anna-Mi Wendel epost: remissinstans@milstolpen.org

Skolmuseet

Skolmuséet besöktes förra året av 304 personer. Av dessa var 99 elever från fyra skolklasser. Skolmuséet håller öppet första och tredje söndagen i månaden kl. 12 – 15, med start en bit in i januari. Öppethållande kan ske tack vare 9 muséivårdar, de flesta f.d. lärare.

Skolklasser har tagits emot av våra två guider, utklädda till "gammaldags" lärare, vilket uppskattats mycket.

Iréne Hedenstedt

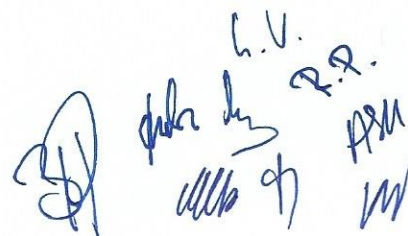
Kanslifunktionen

Kansliet/kontoret har under året genomfört följande uppgifter. Volymerna är en uppskattning:

- Tagit emot, läst, åtgärdat och vidarebefordrat ca 1500 inkommande mail på mail@milstolpen.org.
- Tagit emot önskemål på mail och telefon om bokning om bokning av Vita huset, ca 200 st
- Tömt brevlådan vid Centralvägen minst två gånger i veckan (100 gånger per år).
- Lyssnat av meddelanden på telefonsvararen två gånger i veckan (100 gånger) och åtgärdat i förekommande fall.
- Skrivit 10 kallelser till styrelemöten.
- Skrivit 10 protokoll från styrelemöten.
- Skrivit 25 underlag och bilagor för fyra utskick och skrivit ut 2400 adressetiketter från medlemsregistret.
- Skrivit ut fraktsedel till PostNord och kört fakturorna till postinlämningen efter varje kuvertering.
- Kopierat allt material för utskick till medlemmarna (15000 sidor).
- Skrivit och underhållit årsplan för föreningens årliga aktiviteter.
- Beställt kontorsmaterial, kuvert, kopieringspapper, toner, fakturablanketter m.m. 4 gånger.
- Genomfört visningar av Vita huset inför uthyrning 20 gånger.
- Lagt in bokningar och bevakat svar i bokningskalendern, 25 gånger (återbud).
- Skrivit 64 fakturor och skickat bokningsbekräftelse, ordningsregler och faktura för varje bokning.
- Genomfört ett antal ombokningar och avbokningar av Vita huset.
- Lämnat ut nyckel till Vita huset och dansbanan inför varje bokningstillfälle, ca 64 gånger.
- Kontrollerat status i Vita huset och fyllt på förbrukningsmaterial en gång i veckan.
- Inköpt hushållspapper, toapapper och städmaterial vid behov, ca 3 gånger.
- Uppdaterat medlemsregistret vid anmälda ändringar och hanterat avanmälda medlemmar löpande ca 50 gånger.
- Lagt upp nya medlemmar, producerat faktura och skickat ett välkomstbrev, ca 20 gånger.
- Tagit fram 600 fakturor avseende medlemsavgifter årligen.
- Registrerat betalningar avseende medlemsavgiften, 150 gånger.
- Skickat ut påminnelser och avslutat medlemskapet för de som inte svarat inför utskicket i oktober, 10 gånger.
- Hanterat medlemmar som betalat medlemsavgiften två gånger.

Sonja Almsätter

h.v. R.P. AMM W

Medlemstidningen

Fyra till fem gånger varje år skapas ett 4-sidigt nummer av medlemstidningen Milstolpen, med artiklar och reportage från verksamheten. Ett komplement till medlemsbladet är KRYPTO, ett slags korsord som medföljer varje utskick. Det skapas oftast utifrån äldre foton från vårt bildarkiv. Tre rätt ifyllda krypolösningar dras och varje vinna får ett bokpris, som oftast delas ut personligen via ett hembesök. Avlägsna vinnare får priset per post.

Lars Valentin

Kalendern

Sedan 2004 framställs årligen en kalender med bildmotiv från närområdet. Arbetet innebär en hel sökande efter intressanta bilder och sedan research för att få fram fakta kring bilderna. Kontakt tas med drygt 30 företag för att sälja annonsplatser i kalendern. Kontrakt skrivs och fakturor skickas. När kalendern tryckts ska kartongerna hämtas och transporteras för att fördelas till olika återförsäljare, som också kontrakteras. Verksamheten genererar goodwill och skänker glädje och inspiration om hembygden.

Hans Rockberg gm Lars Valentin

Medlemskap

Föreningen har under året varit medlem av Sveriges respektive Stockholms Läns Hembygdsförbund, Arbetsgruppen Långhundraleden, Föreningen Skärgårdsmuseer, Föreningsarkiven i Stockholms län Kollektivt kulturarv hos Stockholms Läns Museum samt Rådet för lokal utveckling i Stockholms län (Länsbygderådet).

Styrelsen framför ett varmt tack till alla som genom frivilligt arbete, och på andra sätt, bidragit till föreningens bästa under 2022.

Åkersberga den 13 april 2023

Ingela Gardner

Lars Valentin

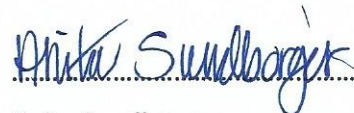
Björn Pålhammar

Marie-Louise Brännfors

Kerstin Nilsson

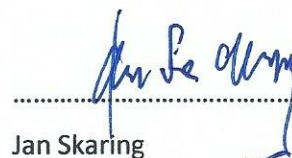
Anita Sundborger

Michael Bågstam

Roger Persson

Jan Skaring